

Státní závěrečná zkouška z magisterského studijního programu
**Mediální studia se specializací
komunikační studia**

SZZk se skládá ze dvou hlavních částí:

A. Obhajoby diplomové práce,

B. Zkoušky z níže uvedených předmětů.

Předměty SZZk jsou vymezeny dvěma základními okruhy, z nichž jeden vychází z povinných kursů oboru a druhý z povinných kursů specializace:

1. Teorie a analytické přístupy v mediálních studiích

Témata tohoto okruhu jsou obsahově pokrytá předměty teoretického základu: *Teorie médií, Teorie kultury, Teorie komunikace, Teorie interpretace společnosti, Metody a techniky výzkumu 1 a 2* a předměty profilujícího základu – *Teorie textu a Teorie obrazu*.

2. Teoreticko-analytická specializace: komunikační studia

Témata tohoto okruhu jsou obsahově pokrytá povinnými předměty specializace, tj. kursy *Komunikační studia 1 a 2, Historické proměny komunikace, Psychologie komunikace a Filosofie komunikace*).

ad A) SZZk začíná veřejnou obhajobou diplomové práce. Aby student mohl přistoupit k druhé části zkoušky, musí nejprve obhájit předloženou diplomovou práci.

Průběh obhajoby:

- 1) Student představí svoji práci, její předmět, metodiku a klíčová zjištění (v rozsahu cca 10 min.);
- 2) Prezentace posudku vedoucího práce;
- 3) Prezentace posudku oponenta;
- 4) Reakce studenta na posudky;
- 5) Diskuse (student reaguje na otázky členů komise a přítomných);
- 6) Porada komise o zhodnocení práce (za nepřítomnosti studenta a veřejnosti);
- 7) Zveřejnění hodnocení práce.

Celková délka obhajoby je cca 30 minut.

Obhajoba diplomové práce je veřejná, s výjimkou části 6.

ad B) Zkouška začíná písemnou a pokračuje ústní částí.

Ba) Písemná část

K písemné části student přistupuje po úspěšné obhajobě diplomové práce. Student vypracovává odpovědi na 20 otázek, které pokrývají okruh **1** (*Teorie a analytické přístupy v mediálních studiích*) po dobu max. 120 minut.

Písemná část je hodnocena členy komise bodováním. Ke splnění této části zkoušky je třeba dosáhnout minimálně 70 bodů (ze 100 možných).

Pokud student neuspěje u písemné části SZZk, nemůže pokračovat ústní částí SZZk a musí celou druhou část SZZk (B) absolvovat v dalším termínu.

Bb) Ústní zkouška

K ústní zkoušce student přistupuje až poté, co obhájil svou diplomovou práci a prospěl u písemné části SZZk.

Předměty ústní části SZZk jsou vymezeny uvedenými dvěma skupinami okruhů (1. *Teorie a analytické přístupy v mediálních studiích* a 2. *Teoreticko-analytická specializace: komunikační studia*), v rámci nichž si student vylosuje témata (dle aktuálních okruhů zveřejněných na webových stránkách katedry), ze kterých bude zkoušen.

K této části zkoušky je student povinen **předložit seznam odborné literatury**, kterou v průběhu studia nastudoval a z níž se na SZZk připravoval (literatura uvedená na seznamu může být využita při specifikaci vylosovaných okruhů na konkrétní otázky; k seznamu může být rovněž přihlédnuto při pokládání doplňujících otázek, které se mohou týkat v seznamu uvedených položek).

Seznam literatury by měl obsahovat nejméně 20 položek, mezi něž se nezahrnují texty učebnicového typu. V seznamu by měla být uvedena minimálně polovina titulů, které byly v předmětech typu A (viz seznam výše) deklarovány jako povinná literatura. Uvedení titulu v seznamu literatury je chápáno jako čestné prohlášení, že student daný titul prostudoval a je kompetentní referovat o jeho obsahu u zkoušky.

Ad 1. V rámci *Teorie a analytické přístupy v mediálních studiích* si student vylosuje dva z níže uvedených okruhů, ze kterých bude zkoušen a v rámci nichž mu budou kladeny otázky.

Ad 2. V rámci *Teoreticko-analytické specializace: komunikační studia* si student vylosuje dva z níže uvedených okruhů, ze kterých bude zkoušen a v rámci nichž mu budou kladeny otázky.

Každá část SZZk (je hodnocena samostatnou známkou).
Celková délka ústní zkoušky je cca 60 minut.

*Všechny uvedené podklady k přípravě k SZZk mají charakter **okruhů** – nejedná se o konkrétní otázky, které budou u SZZk položeny. Otázky budou studentovi/ce kladeny zkoušejícími a student/ka na ně musí být schopen/a reagovat na základě přípravy, a prokázat tak orientaci ve studovaném oboru.*

1. TEORETICKÉ A ANALYTICKÉ PŘÍSTUPY V MEDIÁLNÍCH STUDIÍCH

Student si vylosuje dva z okruhů, z nichž bude zkoušen (jeden ze skupiny okruhů 1.1–1.15, druhý ze skupiny okruhů 1.16–1.30):

- 1.1 Média a veřejné mínění** (Lasswell a Lazarsfeld: dvě tradice mediálně-komunikačního výzkumu, propaganda a demokracie, funkce a účinky masmédií, masmédia a veřejné mínění; Lippmann: stereotyp a pseudosvět, vytváření souhlasu; zpravodajské hodnoty; Habermas: média a/jako veřejná sféra, masmédia a rozpad veřejné sféry, refeudalizace veřejné sféry, nová média jako pseudoveřejná sféra).
- 1.2 Média jako poselství** (technologický determinismus, torontská škola – Innis, McLuhan: časově a prostorově předpojatá média, mediocentrismus, Gutenbergova galaxie, horká/chladná média, média jako extenze smyslů, servomechanismus, globální vesnice, zpětné zrcátko).
- 1.3 Kritická teorie médií a mytologická analýza médií** (Adorno: skeptický pohled na média, média a kulturní průmysl; Barthes: sémiologie a mytologie médií, koncept mýtu, naturalizace mýtu).
- 1.4 Média a simulakra** (Baudrillard: simulace, dějiny simulaker, teorie mediální hyperreality, masmédia a ne-komunikace, zpravodajství a „Válka v Perském zálivu se nekonala“).
- 1.5 Stará a nová média** (Manovich: principy nových médií, technologická konvergence; Parikka: od archeologie médií ke geologii médií, materialita médií a kulturní praxe).
- 1.6 Vysoká versus populární kultura** (estetický hierarchismus, sociologie kulturních rozdílů).
- 1.7 Symbolické násilí v kultuře** (teorie sociální a kulturní distinkce P. Bourdieua, symbolické násilí v kultuře).
- 1.8 Kultura a ideologie** (vývoj konceptu ideologie, pejorativní a neutrální pojetí ideologie; sociologie vědění).
- 1.9 Teorie a kritika spotřební kultury** (vybrané teorie spotřební kultury a vybrané kritické přístupy ke konzumerismu a spotřební společnosti: T. Veblen, P. Bourdieu, G. McCracken, J. Heath, W. Haug, H. Marcuse, T. Adorno, K. Galbraith, G. Ritzer, K. Soper, E. Kohák).
- 1.10 Kulturní a kreativní průmysly** (tvorba, produkce a distribuce kulturního obsahu; právní regulace tvorby a distribuce kulturního obsahu; sociologie kreativní práce; aktuální problémy práce v kultuře a kulturních průmyslů).
- 1.11 Interakcionistický pohled na komunikaci** (základní axiomy komunikace: kontext jejich vzniku; revize komunikačních axiomů a jejich platnost dnes).
- 1.12 Neverbální komunikace a chování** (základní vymezení neverbální domény dle M. Knappa, vymezení neverbálního chování dle P. Ekmana; základní oblasti neverbální a jejich vymezení: mimika, gestika; limity analýzy neverbálního chování v mediálním prostředí).
- 1.13 Rozhovor jako základní forma komunikace** (charakteristiky rozhovoru: princip dialogičnosti, sekvenčnosti, indexalita rozhovoru, interakční synchronizace; možnosti analýzy rozhovoru a jeho cíle, etnometodologická konverzační analýza).
- 1.14 Komunikace a kultura** (klíčové dimenze kulturních rysů komunikace: hodnoty, logika, orientace rozhovoru, prezentace sebe sama a zaměření interakce; přímé a nepřímé verbální styly komunikace; role neverbální komunikace v kulturním kontextu).
- 1.15 Modely komunikace** (základní vymezení a funkce modelů dle Deutscheho; matematická teorie informace a její vliv na teorii komunikace; dělení modelů komunikace podle D. McQuaila; role modelů v kontextu teorie komunikace).

- 1.16 **Výzkum podavatele sdělení: jednotlivců i mediálních organizací** (kvantitativní a kvalitativní možnosti zkoumání novinářské činnosti, výzkum mediální organizace; dotazníkové šetření, zúčastněné pozorování, hloubkové rozhovory; příklady z historie výzkumu médií).
- 1.17 **Kvantitativní analýza mediálních obsahů** (postup výzkumu, možnosti konstrukce vzorku, kódovací kniha, výhody/nevýhody, využití v praxi).
- 1.18 **Možnosti kvalitativního výzkumu mediálních obsahů** (sémiotická analýza; lingvistické přístupy k obsahu; možnosti interpretace; hermeneutika).
- 1.19 **Výzkum mediálního publika** (kvantitativní a kvalitativní přístupy, jejich výhody a nedostatky; dotazníkové šetření, zúčastněné pozorování, ohniskové skupiny).
- 1.20 **Výzkum účinků masových médií** (procesuální přístupy, teorie konsonance a disonance, dvoustupňová komunikace a teorie názorových vůdců, Lasswell, Lazarsfeld, Katz, teorie užití a uspokojení, spirála mlčení, teorie agenda setting, kultivační analýza, Noelle-Neumannová, GUMG).
- 1.21 **Vymezení textu v mediálních studiích** (co je a co není text; text vs. podobné pojmy: diskurs, dílo; kritéria textuality; text a kontext, chápání kontextu v sociálních vědách; proměny chápání textu v elektronickém prostředí: digitálnost, interaktivita, hypertextualita).
- 1.22 **Základní subjekty mediální komunikace** (autor/produktor vs. příjemce/recipient mediálního sdělení: vnětetextový subjekt empirického autora /reálný autor/ vs. vnitřnětextový autorský subjekt /modelový autor, autor jako funkce textu/; empirický čtenář vs. modelový čtenář; proměny subjektů komunikace v elektronickém prostředí).
- 1.23 **Možnosti analýzy textu v sociálních vědách** (specifika kvalitativního zkoumání textu v sociálních vědách vs. kvantitativní přístup k textu; vybrané kvalitativní analytické přístupy k textu: etnometodologická konverzační analýza, diskursivní analýza, kritická analýza diskursu, Barthesova strukturální analýza textu ad.)
- 1.24 **Obraz a mediální teorie obrazu** (šíře pojmu obraz; specifika obrazu jako média, obraz vs. text; rétorika obrazu /Barthes/: denotované/konotované sdělení; kódování obrazu: fotografie vs. kresba/karikatura; podobnost/nápodoba vs. fikce /Goodman/; perspektiva a realismus; zobrazovací technologie a média).
- 1.25 **Analogový (chrono)fotografický obraz jako médium** (specifika fotografického obrazu; fotografie jako „sdělení bez kódu“ /Barthes/: fotografický diskurs a zpravodajské médium, objektivita fotografie, dokumentárnost vs. umění; filmový a televizní obraz; role /chrono/fotografického obrazu v médiích).
- 1.26 **Technický obraz a postfotografie** (pojem technického obrazu /Flusser/ a jeho vlastnosti, technický obraz vs. tradiční obraz, mediální abstrakce, role technických aparátů; pojem postfotografie /Batchen/, digitální obrazy a jejich vlastnosti, manipulace a simulace; role digitálních obrazů v médiích).
- 1.27 **Teorie životního způsobu** (pojmy, kterými se vyjadřuje způsob života: životní způsob, životní styl, životní sloh; subjekt způsobu života: společnost, sociální skupina, jedinec; konformní způsob života, alternativní způsoby života, paradoxní životní styly; třídní životní styly, hedonistické životní styly).
- 1.28 **Proměny způsobu života I** (kulturní rámce životního způsobu – proměny etiky: organizační způsob života, obchodnický způsob života, buržoazně bohémský životní styl, zodpovědně individualistické životní styly).
- 1.29 **Proměny způsobu života II** (sociální determinanty životního způsobu: proměny sociální struktury; tekuté konzumní životní styly, rizikové konzumní životní styly).
- 1.30 **Móda, luxus, volný čas a způsob života** (móda a luxus podle tříd: Thorstein Veblen a role bohaté zahálčivé třídy, Georg Simmel a role střední třídy, Pierre Bourdieu: třídní styly a vkusy; vymezení volného času, vázaného času a pracovního času; pracovní čas jako základ harmonogramu všedního dne, růst objemu a významu volného času, funkce volného času, činnosti volného času).

2. TEORETICKO-ANALYTICKÁ SPECIALIZACE: KOMUNIKAČNÍ STUDIA

Student si vylosuje dva z okruhů, z nichž bude zkoušen (jeden ze skupiny okruhů 2.1–2.8, druhý ze skupiny okruhů 2.9–2.20):

- 2.1 Konceptualizace pojmu sociální komunikace** (možnosti vymezení pojmu sociální komunikace v rámci jednotlivých paradigmat a přístupů; dílčí oblasti zkoumání sociální komunikace: témata, výzkumné problémy, hlavní představitelé).
- 2.2 Tradice zkoumání sociální komunikace** (rétorická, sémiotická, fenomenologická, sociálně psychologická, sociokulturní a tradice kritické teorie /Craig/; vymezení sociální komunikace v rámci jednotlivých tradic, klíčová výzkumná témata, koncepty, školy a hlavní představitelé).
- 2.3 Komunikační studia jako samostatná vědecká disciplína** (teoretické a institucionální vymezení komunikačních studií: oborová periodika a klíčoví představitelé, současná témata komunikačních studií; pozice komunikačních studií v systému humanitních a společenských věd; tzv. integrativní metamodel komunikace /Craig/).
- 2.4 Komunikace a kultura** (kulturální přístup ke komunikaci /Carey/; vymezení komunikace v rámci kulturálního přístupu; rituálový model komunikace; reflexivní funkce komunikace, rituálový model jako metamodel: modely pro komunikaci vs. modely komunikace).
- 2.5 Komunikace verbální a/vs. neverbální I** (vymezení jednotlivých oblastí: statické a dynamické aspekty, vizuální, audiální a kinestetické aspekty; klasifikace oblastí neverbálního chování /Ekman a Friesen/; další možnosti členění neverbálního chování).
- 2.6 Komunikace verbální a/vs. neverbální II** (kritika delimitace neverbální komunikace jako autonomní oblasti zkoumání; vztah mezi složkou verbální a neverbální; tzv. Mehrabianův mýtus o neverbální komunikaci).
- 2.7 Možnosti zkoumání neverbálního chování a jednání** (přístupy ke zkoumání neverbálních aspektů na poli tradičních vědeckých disciplín; současné přístupy ke zkoumání neverbálního chování a komunikace).
- 2.8 Možnosti zkoumání přirozeného a institucionálního rozhovoru** (přirozený vs. uměle vytvořený rozhovor; přístupy ke zkoumání přirozeného rozhovoru; specifika rozhovoru institucionálního, typy institucionálních dialogů a možnosti jejich zkoumání).

- 2.9 Periodizace vývoje komunikace** (základní přístupy k periodizaci/periodizační kritéria; technologický vs. sociokulturní kontext; vybrané periodizace /epochy, etapy, éry, období, sféry/ a jejich autoři, komparace).
- 2.10 Vývoj komunikace I.** (milníky a etapy ve vývoji komunikace: řeč, písmo; jejich význam a důsledky, vliv na jedince i společnost; oralita vs. gramotnost; prostor a čas komunikace /Innis/; slovo jako technologie /Ong/).
- 2.11 Vývoj komunikace II.** (milníky a etapy ve vývoji komunikace: knihtisk a masový tisk, kinematografie; jejich význam a důsledky, vliv na jedince i společnost; guttenbergovská revoluce a Guttenbergova galaxie /McLuhan/; masová komunikace a veřejná komunikace).
- 2.12 Vývoj komunikace III.** (éra telekomunikace: telegraf, telefon, televize; jejich význam a důsledky, vliv na jedince i společnost; nová média a jejich vlastnosti /Manovich/; komunikace a rychlost /Virilio/; čtvrtá komunikační revoluce /Floridi/).
- 2.13 Vymezení komunikace dle vybraných psychologických škol a přístupů** (vymezení psychologie ve vztahu k problematice komunikace vůči jiným disciplínám; teorie verbální a neverbální komunikace optikou vybraných psychologických teorií).
- 2.14 Interpersonální komunikace** (akt komunikační výměny /Janoušek/; komunikační bariéry, komunikační kanály; motivace a její typy, intence v komunikaci; vztahová vs. obsahová složka sdělení; teorie zpětné vazby).
- 2.15 Sociální a komunikační dovednosti a jejich role v interpersonální komunikaci** (vybrané modely a jejich aplikace; role zkušenosti v procesu učení se dovednostem; klíčové komunikační dovednosti a jejich význam v interpersonální komunikaci).
- 2.16 Zdravá (vs. nezdravá) komunikace** (asertivita jako komunikační styl: kořeny asertivního přístupu, základní principy a východiska; kritika asertivity, kulturní limity asertivity; další typy komunikačních stylů; asertivita vs. persvaze vs. manipulace).
- 2.17 Základní záměry a koncepty analytické filosofie** (obrat k jazyku; Frege, Wittgenstein I, Vídeňský kruh; epistemologie; verifikace, falzifikace).
- 2.18 Základní záměry a koncepty postanalytické filosofie** (obrat k jazyku; filosofie přirozeného jazyka: řečové hry /Wittgenstein II/, teorie řečových aktů /Austin, Searle/).
- 2.19 Filosofické myšlení o komunikaci** (fenomenologické a hermeneutické přístupy; Wittgenstein I a Wittgenstein II; komunikologie /Flusser/).
- 2.20 Etika a komunikace** (nenormativní teorie zdvořilosti /Grice a Leech/; mocensky neovlivněné diskursy /Habermas/).